

Jongeren, de crisis en toenemende verschillen binnen de EU

Een onderzoek naar toenemende verschillen tussen lidstaten van de EU wat betreft de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt

De toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt is sinds de economische crisis (2007-08) in alle lidstaten van de Europese Unie verslechterd. Verschillende indicatoren, zoals het jeugdwerkloosheidscijfer, het aantal NEET jongeren en de langdurige jeugdwerkloosheid, tonen bovendien dat de verschillen tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke EU lidstaten sindsdien zijn toegenomen. Deze multiple case study toont door middel van secundaire analyses, documenten analyses en elite-interviews aanwijzingen dat de toenemende verschillen tussen de noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten samenhangen met institutionele factoren van onderwijs en de arbeidsmarkt, macro-structurele factoren en de nationale beleidsrespons op de crisis.

Key words:

Arbeidsmarkt, jongeren, jeugdwerkloosheid, economische crisis, Europese Unie, beleidsrespons

De economische crisis begon in 2007-08 en leidde tot de grootste recessie (2008-09) sinds de Grote Depressie van de jaren dertig van de vorige eeuw. Dit heeft gevolgen gehad voor alle landen van de wereld wat betreft de economische prestaties, de werkgelegenheid en de arbeidsproductiviteit. De impact van de crisis is het grootst op kwetsbare groepen van de samenleving, zoals jongeren (Choundry et al., 2010, p.2). Doordat jongeren een gebrek aan vaardigheden en werkervaring hebben, zijn jongeren bijzonder kwetsbaar voor uitsluiting van de arbeidsmarkt (ILO, 2006; United Nations, 2003). Jongeren zijn dan ook vaker werkloos, zelfs in goede economische tijden (Verick, 2009, p.4).

Ondanks dat jeugdwerkloosheid geen nieuw probleem is, is de hoogte van het jeugdwerkloosheidscijfer sinds de economische crisis wel nieuw (Eurofound, 2012a, p.3). Het jeugdwerkloosheidspercentage groeide van 15,6 procent (2008) naar 23,5 procent (2013) in de 28 lidstaten van de Europese Unie. Dit zijn ruim 5,5 miljoen werkloze jongeren tussen de 15 en 24 jaar. Dit betekent dat meer dan één op de vijf jonge, Europese baanzoekers geen baan kan vinden. In landen als Griekenland en Spanje is dit zelfs meer dan één op de twee jongeren (European Commission, 2014). Bovendien zijn sinds de economische crisis toenemende verschillen zichtbaar tussen de noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten van de Europese Unie. Volgens cijfers van Eurostat was er in 2013 een verschil van meer dan vijftig procent tussen de lidstaten met het laagste en het hoogste jeugdwerkloosheidspercentage: 7,8 procent van de Duitse jongeren waren werkloos en van de Griekse jongeren was dit 58,3 procent. In 2007 was dit percentage in Duitsland 11,9 procent en in Griekenland 22,7 procent (Eurostat, 2015a).

Daarnaast is ook het cijfer van jongeren die niet werken en niet naar school gaan alarmerend: 7,5 miljoen jongeren tussen 15 en 24 jaar zijn “not employed, not in education and not in training (so-called NEETs)”. Het NEET-cijfer verwijst naar het deel van de totale bevolking van jongeren dat niet bezig is met werk, onderwijs of training. Dit kan zowel op vrijwillige basis als niet vrijwillige basis zijn (Eurofound, 2012b). Het betreft een percentage van 12,9 procent in 2011; een groei van twee procent in vergelijking met 2008 (10,9 procent). In landen als Spanje en Kroatië is het NEET percentage sinds de economische crisis zelfs met meer dan vijf procent toegenomen (ILO, 2013). De genoemde cijfers tonen toenemende verschillen tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten van de Europese Unie op het gebied van jeugdwerkloosheid en het aantal NEET-jongeren.

Ondanks dat er een hoog aantal statistisch materiaal

beschikbaar is over de impact van de economische crisis op de toegang van jongeren tot onderwijs en de arbeidsmarkt, is er weinig adequaat academisch onderzoek gedaan naar de impact van de crisis op dergelijke economische rechten. De wetenschappelijke onderzoeken die wel beschikbaar zijn, focussen zich maar beperkt op specifieke lidstaten van de Europese Unie en vergelijkingen daartussen. Het eerste doel van dit onderzoek is dan ook het in kaart brengen van de toenemende verschillen tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten van de Europese Unie wat betreft de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Hierbij gaat het niet alleen om het jeugdwerkloosheids- cijfer en het aantal NEET-jongeren, maar ook om andere relevante indicatoren die de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt karakteriseren.

In eerder onderzoek (bijvoorbeeld Kogan en Müller, 2003; Ryan, 2001) zijn verschillende factoren geïdentificeerd die mogelijk een rol spelen in de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Deze factoren zijn institutionele factoren van onderwijs en de arbeidsmarkt, macro-structurele factoren en de nationale beleidsrespons. Wetenschappelijke onderzoeken gericht op de keuzes die nationale overheden maken om met de gevolgen van de economische crisis om te gaan lijken tot dusver te ontbreken. Het tweede doel van dit onderzoek is dan ook het in kaart brengen van aanwijzingen dat de toenemende verschillen tussen de lidstaten samenhangen met institutionele kenmerken van het onderwijs en de arbeidsmarkt, met macro-structurele factoren en, in het bijzonder, met de nationale beleidsrespons op de crisis. Met dit onderzoek wordt zo een start gemaakt om zowel een leemte in de wetenschappelijke literatuur op te vullen als een brug te slaan tussen de impact van de economische crisis en de rol van institutionele en structurele factoren en de nationale beleidsrespons.

Het was praktisch niet haalbaar om alle EU lidstaten met elkaar te vergelijken. Daarom is gekozen voor het uitvoeren van een multiple case study. Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk representeren de noordelijke/noordwestelijke lidstaten en Spanje en Kroatië representeren de zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten. Deze landen zijn gekozen op basis van hun institutionele kenmerken van onderwijs en de arbeidsmarkt en macro-structurele kenmerken. In het onderzoek is triangulatie toegepast voor het vergroten van de betrouwbaarheid en validiteit. Er is gebruik gemaakt van verschillende informatiebronnen (literatuur, secundair bestaand materiaal en respondenten) en verschillende methoden (secundaire analyse, documentenanalyse en interviews met experts).

‘Dit betekent dat meer dan één op de vijf jonge, Europese baanzoekers geen baan kan vinden. In landen als Griekenland en Spanje is dit zelfs meer dan één op de twee jongeren’

Toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt

De weg naar de arbeidsmarkt beschrijft “young people’s journey through formal education and their transition into the labour market and employment” (Eurofound, 2012a, p.108). Deze weg loopt vaak niet lineair, doordat jongeren bijvoorbeeld vroegtijds het onderwijs hebben (moeten) verlaten of geen baan hebben kunnen vinden door bepaalde barrières. Ook is het mogelijk dat jongeren ervoor kiezen om deze weg (tijdelijk) te verlaten (Eurofound, 2012a, p.108). Om de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt in kaart brengen, is het van belang om aandacht te besteden aan al deze aspecten van de weg naar de arbeidsmarkt. Statistieken over jeugdwerkloosheid en het aantal NEET-jongeren zijn hiervoor niet voldoende. Daarom zijn er in dit onderzoek op basis van een literatuurstudie nog zes andere statistische indicatoren gekarakteriseerd om de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt in kaart te brengen, namelijk: het jeugdwerkloosheidsratio, het aantal beschikbare vacatures, aantal skill mismatches, soort contract, aantal vervroegde schoolverlaters en de duur van de werkloosheid.

De statistieken van deze indicatoren tonen dat de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt in alle lidstaten is verslechterd sinds de economische crisis en dat verschillen tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten zijn toegenomen. De verschillen tussen de noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten komen in het bijzonder naar voren in de statistieken van jeugdwerkloosheid, jeugdwerkloosheidsratio, het aantal NEET-jongeren en de langdurige jeugdwerkloosheid. Ter illustratie is de langdurige jeugdwerkloosheid in Tabel 1 weergegeven. Langdurige jeugdwerklozen zijn personen tussen de 15 en 24 jaar

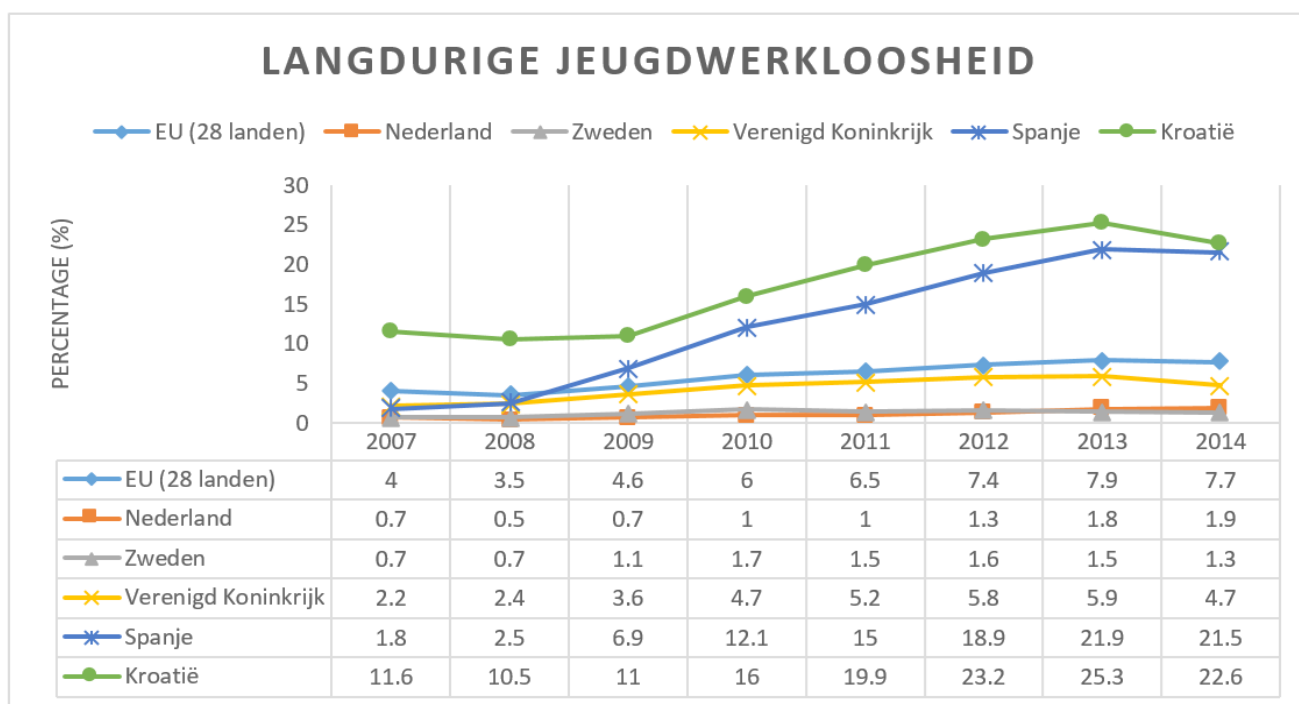
die minimaal twaalf maanden aaneengesloten werkloos zijn. Het gaat om het percentage van de totale, actieve beroepsbevolking in dezelfde leeftijdscategorie (Eurostat, 2015b, p.162).

De beperkte toegang tot de arbeidsmarkt en de toenemende verschillen tussen lidstaten vormen een bedreiging voor het toekomstperspectief van Europese jongeren. Verlies van werkervaring op jonge leeftijd heeft vaak negatieve gevolgen op de toekomstige prestaties van de jongeren op de arbeidsmarkt in zowel termen van participatie als verdiensten.

Ook neemt bij werkloosheid de kans op criminaliteit, mentale gezondheidsproblemen, geweld en drugsgebruik toe. Dit leidt tot een groter risico op sociale uitsluiting (Eurofound, 2012a, p.18). Bovendien zijn werkgelegenheid en de toegang tot de arbeidsmarkt essentieel voor inkomenszekerheid, het genereren van economische groei, het herstel van de sociale cohesie en het voorkomen van sociale en politieke instabiliteit (Supúlveda Carmona, 2014, p.44).

Institutionele en macro-structurele factoren

Institutionele factoren spelen een mogelijke rol in verschillen in toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt (Eurofound, 2012a, p.42), waarbij institutionele kenmerken van de arbeidsmarkt en onderwijs zijn geïdentificeerd als de meest belangrijke factoren (Kogan en Müller, 2003; Müller, 2005; Ryan, 2001). Institutionele kenmerken van de arbeidsmarkt zijn regelgeving rondom arbeidsbescherming en minimumlonen, vakbonden en het arbeidsmarktbeleid. Uit de literatuurstudie en de verkregen informatie door middel van interviews met experts komt naar voren dat een actief ar-

Tabel 1: Langdurige jeugdwerkloosheid (Bron: Eurostat)

beidsmarktbeleid bijdraagt aan de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt, terwijl strenge regelgeving rondom arbeidsbescherming en hoge minimumlonen kunnen bijdragen aan een beperkte toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld Breen, 2005; Esping-Andersen, 2000; Wolbers, 2007; Neumark en Wascher, 2004; Soskice, 1999).

Institutionele kenmerken van het onderwijs zijn de structuur van het onderwijssysteem en het onderwijsbeleid dat wordt gevoerd. Een duaal onderwijssysteem en een actief onderwijsbeleid dragen bij aan een betere toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld Shavit en Müller, 1998; Hannan et al., 1997; Lannelli, 2003). Ook spelen macro-structurele factoren een rol in de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Bepalende kenmerken hiervan zijn jeugd cohort maten, economische omstandigheden en de heersende economische sector. Wanneer een hoger cohort jongeren toe wil treden tot de arbeidsmarkt neemt de competitie toe. Hoge jeugd cohort maten en slechte economische omstandigheden dragen bij aan een beperktere toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld: Bassanini en Duval, 2006; Müller, 2005; Gangl, 2002; Martinez-Molina et al., 2014; Verick, 2009).

Wat betreft institutionele factoren vertonen Nederland en Zweden en Spanje en Kroatië overeenkomsten. Waar Nederland en Zweden bijvoorbeeld een laag of geen minimum (jeugd)loon kennen en de vakbonden sterk vertegenwoordigd zijn, is in Spanje en Kroatië het tegenovergestelde waar. De institutionele kenmerken van het Verenigd Koninkrijk staan tussen deze landen in, maar het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid en de structurele kenmerken van het Verenigd Koninkrijk tonen voornamelijk overeenkomsten met het actieve onderwijs- en arbeidsmarktbeleid van Nederland en Zweden. De kenmerken van de structurele factoren tonen dat Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk een welvarende economie hebben, waarbij de dienstverlening voor

meer dan zeventig procent van de banen creëert. In Spanje en Kroatië zijn andere structurele kenmerken zichtbaar; in Spanje creëert de dienstverlenende sector minder dan zestig procent van de banen en de Kroatische economie wordt getypeerd als zwak.

De eerder getoonde toenemende verschillen tussen de noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten lijken dan ook samen te hangen met een aantal institutionele en macro-structurele factoren. Lidstaten met een sterke economie, waarin de dienstverlenende sector een hoog aantal banen creëert en waar een actief onderwijs- en arbeidsmarktbeleid wordt gevoerd, lijken het meest standvastig te zijn sinds de economische crisis van 2007.

Nationale beleidsrespons op de crisis

Door de impact van de economische crisis is er een gevoel van urgentie ontstaan om beleid te ontwikkelen en te implementeren om jongeren in Europa (weer) aan het werk of studeren te krijgen. In dit onderzoek zijn alle beleidsmaatregelen in kaart gebracht die gericht zijn op de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt en zijn geïntroduceerd in respons op de crisis. De beleidsmaatregelen grijpen in op verschillende punten langs de weg naar de arbeidsmarkt (Eurofound, 2012a, p.108). Eurofound (2012a) karakteriseert deze punten in vijf categorieën: (1) het voorkomen van vervroegde schoolverlaters, (2) het re-integreren van vervroegde schoolverlaters, (3) het faciliteren van de transitie van school-naar-werk, (4) het bevorderen van de inzetbaarheid van jongeren, en (5) het verwijderen van barrières en stimuleren van werkgevers. Deze categorieën zijn in dit onderzoek gebruikt als indicatoren om de nationale beleidsrespons op de crisis te categoriseren. Op deze manier is in kaart gebracht op welke punten de overheid ingrijpt in de weg naar de arbeidsmarkt en zijn trends geïdentificeerd. In Figuur 2 zijn de categorieën

Figuur 1: Categorieën en bijbehorende beleidsmaatregelen

en bijbehorende beleidsmaatregelen weergegeven.

Uit dit onderzoek blijkt dat alle onderzochte landen sinds de economische crisis van 2007 beleidsmaatregelen hebben geïmplementeerd ter bevordering van de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Dit omvat een breed scala aan initiatieven welke ingrijpen op verschillende punten in de weg naar de arbeidsmarkt. Nederland introduceerde een veelomvattende beleidsrespons welke ingrijpt langs de gehele weg naar de arbeidsmarkt. Nederland introduceerde bijvoorbeeld als onderdeel van het 'Actieplan Jeugdwerkloosheid' onder andere een 'matching offensief' tussen studenten en werkgevers. Zweden introduceerde verschillende beleidsmaatregelen welke gericht zijn op alle categorieën behalve het bevorderen van de inzetbaarheid van jongeren. Zweden introduceerde bijvoorbeeld verlaagde loonbelastingen voor jongeren en baan garanties. Het Verenigd Koninkrijk introduceerde enkel maatregelen gericht op de laatste drie categorieën, zoals stagevergoeding voor werkgevers en een 'national career service' waar jongeren contact mee kunnen opnemen voor loopbaanadvies. Spanje introduceerde drie maatregelen gericht op het re-integreren van vervroegde schoolverlaters, het faciliteren van de transitie school-naar-werk en het bevorderen van de inzetbaarheid en vier maatregelen gericht op het verwijderen van barrières, zoals het verminderen van belastingen. Kroatië introduceerde - net als Nederland - een veelomvattende beleidsrespons die ingrijpt op de gehele weg naar de arbeidsmarkt. De maatregelen focussen zich daarbij in het bijzonder op de laatste twee categorieën, zoals het kwijtschelden van belastingen voor de werkgevers en het bieden van subsidie wanneer jongeren worden opgeleid op de werkplaats.

In de nationale beleidsresponses zijn (deels) dezelfde beleidstrends te herkennen. In drie landen (Nederland, Zweden en Kroatië) zijn bijvoorbeeld verschillende maatregelen zichtbaar die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en in verschillende landen is een trend zichtbaar dat zich richt op het stimuleren van werkgevers. Hierbij is het opvallend dat in de noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten (deels) dezelfde beleidstrends te herkennen zijn en de verschillen tussen de lidstaten niet eenduidig naar voren komen in de categorisatie van de maatregelen. Hieruit blijkt dat de beleidsrespons in het ene land niet op dezelfde manier hoeft uit te werken als in het andere land.

Het is moeilijk vast te stellen waar deze verschillende uitwerkingen door worden veroorzaakt. Dit komt enerzijds door de beperkt beschikbare evaluatierapporten en beperkte monitoring van de geïmplementeerde beleidsmaatregelen, anderzijds door de eerder genoemde institutionele en structurele factoren die – naast de beleidsrespons – ook van invloed zijn op de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt.

Daarnaast is er een opvallend verschil zichtbaar in de nationale beleidsresponses tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten. Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk hebben vanaf 2007 beleidsmaat-

regelen geïmplementeerd om de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt te verbeteren en jeugdwerkloosheid tegen te gaan. Spanje introduceerde vanaf 2011 beleidsmaatregelen en Kroatië pas vanaf 2013. De vraag die hierbij speelt is waarom deze lidstaten pas zo laat hebben gereageerd op de economische crisis. Hierbij kunnen verschillende factoren een rol spelen, zoals de capaciteit van een land om maatregelen te introduceren en de rol van bezuinigingen.

'De bezuinigingsmaatregelen maken deel uit van de Europese strategie van (economisch) herstel en een geloof in de "alchemy of austerity".'

Eerder onderzoek (bijvoorbeeld Theodorophoulou en Watt, 2011) toont dat Europese landen verschillende bezuinigingsmaatregelen hebben ingevoerd als respons op de crisis. De bezuinigingsmaatregelen maken deel uit van de Europese strategie van (economisch) herstel en een geloof in de 'alchemy of austerity' (Clarke en Newman, 2012, p.3). Deze strategie weerspiegelt een geloof dat de bezuinigingsmaatregelen expansieve effecten in nationale economieën kunnen produceren, particuliere consumpties en investeringen kunnen verhogen en het Bruto Binnenlands Product (BBP) kunnen laten groeien. Vooral de zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten zijn geforceerd om drastische bezuinigingen te introduceren om financiële steun van het International Monetary Fund (IMF) en andere Europese lidstaten te krijgen.

In dit onderzoek zijn verschillende aanwijzingen zichtbaar dat de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt samenhangt met de nationale beleidsrespons. De eerste aanwijzing is dat de impact van de economische crisis het grootst is in de landen die een late beleidsrespons introduceerden, namelijk in de zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten. Een tweede aanwijzing is dat bezuinigingsmaatregelen een rol lijken te spelen in de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Dit komt zowel naar voren in de literatuur als in de resultaten van dit onderzoek. Ondanks dat de bezuinigingsmaatregelen niet in kaart gebracht konden worden, is er aangetoond dat de landen die zijn geforceerd drastische bezuinigingen te introduceren pas een late beleidsrespons op de crisis hebben geïntroduceerd. Juist deze landen zijn het hardst geraakt door de economische crisis. Dit is een aanwijzing dat de bezuinigingsmaatregelen de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt beperkt.

Conclusie

Dit onderzoek toont aan dat sinds de economische crisis de economische verschillen tussen noordelijke/noordwestelijke en zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten toenemen wat betreft de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Deze toenemende verschillen zorgen voor sociale en politieke instabiliteit in de Europese Unie. Dit is zichtbaar in bijvoorbeeld de situatie rondom Griekenland in 2015 (Grexit). De situatie van Griekse jongeren is sinds de economische crisis enorm verslechterd. In 2014 was 58,3 procent van de Griekse jongeren werkloos, terwijl dit in 2007 22,7 procent was (European Union, 2014). De Griekse overheid is geforceerd om hervormingen en bezuinigingen te introduceren. Dit leidde tot grote ontevredenheid onder de Griekse bevolking en creëerde sociale onrust. De situatie van Griekenland is vergelijkbaar met Spanje, Kroatië en andere zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten. Ook daar is de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt beperkt en de lidstaten worden geforceerd hervormingen en bezuinigingen te introduceren. Deze situatie is dan ook zorgwekkend, want wat gebeurt er als de ontevredenheid en onrust ook toeneemt in deze en andere zuidelijke/zuidoostelijke lidstaten? In hoeverre is de Europese strategie, waarin de alchemy of austerity een rol speelt, dan nog een valide strategie?

Om deze vraag te beantwoorden en dit maatschappelijke probleem aan te pakken, is het noodzakelijk dat er vervolgonderzoek gedaan wordt. In dit onderzoek zijn aanwijzingen naar voren gebracht die wijzen op een samenhang tussen de toename van verschillen tussen lidstaten wat betreft de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt en de institutionele factoren, macro-structurele factoren en de nationale beleidsrespons. Deze aanwijzingen zijn aannemelijk, maar er is vervolgonderzoek nodig om causale relaties te kunnen aantonen. Wanneer de causaliteit inzichtelijk is, kunnen gerichte (beleids-) maatregelen getroffen worden om de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt te verbeteren. Bovendien is onderzoek nodig naar de invloed van bezuinigingsmaatregelen op de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Daarbij is het belangrijk dat de geïmplementeerde maatregelen structureel worden gemonitord en geëvalueerd, zodat uitspraken gedaan kunnen worden over de invloed van een beleidsmaatregel op de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt. Hier ligt een taak voor zowel de Europese Unie als nationale en lokale overheden, waarbij het van groot belang is dat de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt hoog op de agenda's staat.

Marlot van der Kolk
marlotvanderkolk@gmail.com

Literatuurlijst

- Bassani, A. & Duval, R. (2006). Employment patterns in OECD countries: Reassessing the role of policies and institutions. *Working paper. Paris: OECD Social, Employment and Migration Working Papers*.
- Breen, R. (2005). Explaining cross-national variation in youth unemployment. Market and institutional factors. *European Sociological Review*, 21(2), 125-134.
- Choundry, M.T., Marelli, E. & Signorelli, M. (2010). Youth unemployment and the input of the financial crisis. *XXV Convegno Nazionale di Economia del Lavoro Università degli Studi G. D'Annunzio, Chieti-Pescara*.
- Clarke, J. & Newman, J. (2012). The alchemy of austerity. *Critical Social Policy*, 0(0), 1-21.
- Esping-Andersen, G. (2000). Who is harmed by labour market regulations? Quantitative evidence. In Esping-Andersen, G. & Regini, M. (Eds.). *Why deregulate labour markets?* (pp. 66-98). Oxford: Oxford University Press.
- Eurofound (2012a). NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurofound (2012b, 22 oktober). Young people and 'NEETs' infographic. Geraadpleegd via: <http://eurofound.europa.eu/emcc/labourmarket/youthinfographic> (2 maart 2015).
- European Commission (2014). MEMO: Youth employment: overview of EU measures. Brussel.
- Eurostat (2013, juli). NEET rates. Regional statistics illustrated. Geraadpleegd via: <http://ec.europa.eu/eurostat/cache/RSI/#?vis=nuts2.labourmarket> (15 maart 2015).
- Eurostat (2015a, 14 april). Youth unemployment rate. Geraadpleegd via: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tesem140&plugin=1> (15 april 2015).
- Eurostat (2015b). Unemployment statistics. Geraadpleegd via: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Unemployment_statistics (15 maart 2015).
- Gangl, M. (2002). Changing labour markets and early career outcomes: Labour market entry in Europe over the past decade. *Work, Employment and Society*, 16(1), 67-90.

- Hannan, D., Raffe, D. & Smyth, E. (1997). Cross-national research on school to work transitions: An analytical framework. In Werquin, P. Breen, R. & Planas, J.(Eds.), *Youth transitions in Europe: Theory and evidence* (pp.409-442). Marseille: Centre d'études et de recherches sur les qualifications.
- International Labour Organization (ILO) (2006). Global employment trends for youth. Geneva: ILO.
- International Labour Organization (ILO) (2013). Global employment trends for youth 2013. A generation at risk. Geneva: ILO.
- Kogan, I. & Müller, W. (2003). School-to-work transitions in Europe: Analyses of the EU LFS. Mannheim: Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung (MZES).
- Lannelli, C. (2003). Parental education and young people's educational and labour market outcomes: a comparison across Europe. In Kogan I. & Müller, W. (Eds.), *The Welfare State Reader* (pp.455-472). Cambridge: Polity Press.
- Martinez-Molina, S., Monsonís-Payá, I., Valía-Cotanda, E., Durá, E., Róenas, F. & Garcés, J. (2014). National report on the labour market position of vulnerable groups in Spain. Valencia: University of Valencia.
- Müller, W. (2005). Education and youth integration into European labour markets. *International Journal of Comparative Sociology*, 46(5-6), 461-485.
- Neumark, D. & Wascher, W. (2004). Minimum wages, labor market institutions, and youth employment: A cross-national analysis. *Industrial and Labor Relations Review*, 57(2), 223-248.
- Ryan, P. (2001). The school-to-work transition: A cross-national perspective. *Journal of Economic*, 39(1), 34-92.
- Sepúlveda Carmona, M. (2014). Alternatives to austerity: a human rights framework for economic recovery. In Nolan, A. (Eds.), *Economic and Social Rights after the Global Financial Crisis*(pp. 23-56). Cambridge: Cambridge University Press.
- Shavit, Y. & Müller, W. (1998). *From school to work: A comparative study of educational qualifications and occupational destinations*. Oxford: Clarendon Press.
- Soskice, D. (1999). Divergent production regimes: Coordinated and uncoordinated market economies in the 1980s and 1990s. In Kitschelt, H. Lange, P. Marks, G. & Stephens, J.D. (Eds.), *Continuity and change in contemporary capitalism* (pp.101-135). Cambridge: Cambridge University Press.
- Theodoropoulou, S. & Watt, A. (2011). Withdrawal symptoms: An assessment of the austerity packages in Europe. *Working Paper*. Brussel: European Trade Union Institute.
- United Nations (2003). World youth report 2003: The global situation of young people. New York: United Nations.
- Valía-Cotanda, E., Martínez-Molina, S., Monsonís-Payá, I., Durá, E., Róenas, F., Garcés, J. (2014). *Comparative report on explanation of differences in labour market positions between groups*. Valencia: University of Valencia.
- Verick, S. (2009). Who is hit hardest during a financial crisis? The Vulnerability of young men and women to unemployment in an economic downturn. *IZA Discussion Papers*, 4359. Geraadpleegd via: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:101:1-20091105792> (3 maart 2015).
- Wolbers, M.H.J. (2007). Patterns of labour market entry: A comparative perspective on school-to-work transitions in 11 European countries. *Acta Sociologica*, 50(3), 189-210.

Marlot van der Kolk

Marlot van der Kolk studeerde cum laude af voor de master Bestuur en Beleid (Universiteit Utrecht) en kreeg voor haar scriptie een eervolle vermelding van de Vliegenthart scriptieprijs. Momenteel werkt ze als junior onderzoek en docent bij het Departement Bestuurs- en Organiseringswetenschappen (USBO) van Universiteit Utrecht.